

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

Articul. II. De Vocibus, earumque significatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

Verum nuncupatur, quando res ita se habet, ut signum illam significat. *Falsum*, quando res non ita se habet, ut significatur. *Probabile* dicimus illud, quod raro fallit. Tale est *rubens sub noctem caelum*, respectu secururæ serenitatis.

II. *Forma* signi ad placitum (de hoc enim potissimum hic agitur) est ordo moralis, quem habet ad rem significatam. Dixi *moralis*, quia ex libera electione, institutione, & acceptatione hominum significat. *Causa* hujus signi *efficiens* dicitur voluntas, electionem liberam, ac institutionem ponens. *Causa materialis* est ipsa res significans, & connexa cum re significata. *Causa finalis* est conservatio societatis, commercii-que humani. III. Ut signum ad placitum significativum sit in actu primo proximo, volitio institutoris sequentes habere debet condiciones: nempe ut sit sufficienter *declarata*, hominesque hanc institutoris voluntatem passim sciant; ut sit *acceptata* per consensum populi; ut voluntas & acceptatio *moraliter perseverent*, & non retractentur per volitionem contrariam, aut alio modo eisdem derogetur. IV. In unum signum plures ex his divisionibus coincidere possunt; sic sacramenta novæ legis sunt signa speculativa, rememorativa passionis, practica, & demonstrativa gratiæ, & insuper prognostica gloriæ.

ARTICULUS II.

De Vocibus, earumque significatione.

453. **N**ota. Quod voces humanæ inter signa, quæis mentis nostræ conceptus

ptus aliis manifestamus, principem obtineant locum, nemo facilè in dubium vocabit. Hinc *S. Damasc. lib. 1. de Fide. Voces Intelligentie angelos*, i. e. conceptuum internuntias, appellat. Plotinus eas dicit *animi interpretes*. Aristoteles *lib. περὶ τῆς ἐρμηνείας*, sive *de Interpretatione*, illas *affectuum animi notas* interpretatur. Præterea verbum aliud *internum* esse docet, quod est animi conceptus; *externum* aliud, quod est vox. Agitur autem hîc minimè de voce in genere, sive prout sonum qualemcunque significat, quam Aristoteles *lib. 1. de Anima cap. 8.* sic definit: *Est sonus ex ore animalis prodiens, & per appulsionem aëris è pulmonibus in fauces incurrentis, & allisi formatus.* De hac acceptione vocis intelligendum videtur illud Isaaci dictum *Gen. cap. 27. v. 22. Vox quidem vox Jacob est, sed manus, manus sunt Esau.* Nec loquimur hîc de voce inarticulata, quæ eodem modo definitur, additis solùm his particulis: *nullam habens syllabarum literarumque distinctionem.* Sed præsens articulus est de voce humana articulata, h. e. per syllabas, & literas, quasi per articulos distinctâ, quæ sic definienda est: *Est sonus literis, & syllabis distinctus, ab homine ad exprimendas animi cogitationes prolatus.* Dicitur 1. *Literis & syllabis distinctus.* Per quæ verba differt à gemitu, suspiriis, risu &c. Item à confusis animalium vocibus, v. g. ab *hinntu equorum*, à *crunitu porcorum*, à *balatu ovium* &c. Dicitur 2. *Ad exprimendas animi cogitationes prolatus*; ut distinguatur à vocibus *psitacorum, picarum,*

carum, sturnorum, qui voces articulatas quidem proferunt, sed non ad manifestandas cogitationes. Item ab iis vocibus, quæ voces *hominis* uon autem *humane* appellantur, ut sunt voces non humano modo prolatae, v. g. voces dormientium. De vocibus articulatis & humanis hinc quæritur 1. Qualia signa sint? 2. Quid significant, an res, an conceptus?

454. *Dico* 1. Voces articulatae, & humane sunt signa ad placitum. Est contra Heraclytum, Cratylum, & paucos alios, qui docuerunt voces ita significatis suis similia esse, tantamque cum re signata habere affinitatem, ut signa naturalia dici debeant. *Ratio est* 1. Quia voces non significant idem nationibus omnibus, id quod tamen signa naturalia præstant, ut *gemitus*, qui apud omnes dolorem exprimunt. Patet hoc in variis vocibus: Sic *Lego* significat Græcis dicere, Latinis mittere, vel colligere, *Hispanis* Laicum. Sic *Canis* significat Græcis canistrum, Latinis animal latrabile. Adde, quod sæpius eadem vox apud easdem gentes diversa significet, ut *Canis*, qui jam animal latrabile, jam stellam, jam animal marinum denotat. Subinde etiam diversæ voces idem omnino significant, ut *Templum*, & *Ecclesia* &c. *Ratio est* 2. Quia nulla vox est, quæ non aliud significaret, ac nunc significat, si primi institutores voluissent, ut ex diversitate linguarum de novo ortarum satis liquet. Adverte hinc, nos minimè negare, quod voces habeant aliquid à natura, quatenus nimirum natura pro-

ponere homini debuit signa, & quidem ejus naturæ accommodata, ut homo, *animal sociale*, animi sui sensa patefacere, in necessitatibus consulere, & commercii causâ consilia petere, disciplinas & accipere, & reddere posset. Prætereà nullatenus inficiamur voces articulatas, quatenus præcisè soni sunt certo modo inflexi, signa naturalia esse; ex voce enim sic accepta varios animi motus colligere naturaliter potes; v. g. *Iram, mansuetudinem, audaciam, timiditatem, dolorem, tristitiam* &c.

455. *Obj.* Voces quædam naturalem habent aptitudinem ad certum aliquid specialiter significandum. Sic *Balatus* significat vocem ovium, *Mugitus* vocem bovis &c. ergo saltem aliquæ voces naturaliter significant. *R. D. ant.* Habent aptitudinem naturalem, ita tamen, ut potuerint ad aliam significationem traduci C. ita ut non potuerint traduci ad significationem aliam. N. Placuit nimirum hominibus vocibus ejusmodi paucissimis, per Onomatopejam formatis uti, propter aliquam, quam cum sono significato habent, similitudinem, & connexionem analogicam; non verò propter connexionem, verè physicam, qualem habet fumus cum igne. *Si inferas.* Ergo frustra laudatur Protoparentis nostri sapientia, quòd cunctis animantibus nomina proportionata imposuerit. *R.* In sacris bibliis Adamum proptereà laudatum fuisse non reperio. Deinde sapientia potiùs exercetur in impositione nominum derivatorum, & compositorum, quàm primitivorum; illis enim latens

re.

rerum nominatarum natura explicatur, ut si *Vulpi* nomen ab astutia imponas, *Leoni* à fortitudine &c. *Si reponas.* Admisso hoc, quòd voces sint signa ad placitum, dabitur processus in infinitum; nam hoc ipsum placitum ostendi aliis debet per voces alias; vel ergo istæ aliæ voces etiam sunt signa ad placitum, & sic rursus hoc placitum per voces indicandum est, & sic itur in infinitum, vel certè deveniemus tandem ad voces naturaliter omninò significantes. R. N. assertum. Necessè non est, ut primus quidam linguæ institutor placitum suum aliis semper, & aliis vocibus ostendat, sed per nutus, & gestus conceptus suos manifestare potest, sic tangendo lapidem, & proferendo τὸ *Lapis*, indicare aliis potest, hoc esse rei illius nomen; quo pacto juvenus plerumque patriam linguam addiscit. Ad hæc teste S. Augustino *lib. 8. de Genes. ad lit.* Deus primis hominibus voces quasdam primigenias indidit, quæ ex libera Dei institutione, & hominum acceptatione significarent, quarum ope alias, & alias subinde invenerunt.

456. *Dico 2.* Voces sunt signa tum conceptuum, tum rerum. *Partem primam* asserit Aristoteles *cap. 1. de Interpr.* ubi vocem *Passionum* (i. e. conceptuum) *animæ signum*, & *notam* appellat. Item D. Aug. qui *lib. 15. de Trinit. cap. 11.* ita habet: *Verbum, quod foris sonat, signum est verbi, quod intus latet.* Accedit ratio, quæ hæc est: Quòd cogitationes nostræ per se non pateant; cùm igitur eas communicare alteri volumus, quibuscum vivere, & in bono

rationis communicare cupimus, id fieri per alia signa debet, & præcipuè per voces; de quibus S. Aug. *Lib. 2. de ordine cap. 12.* ait: Rationem invexisse sermonem, ut, quoniam homines animos suos sentire non poterant, ad eos sibi copulandos, sensu quasi interprete uterentur. Adde, quòd, nisi voces conceptus significant, nullum sit mendacium; mentiri enim, est contra mentem ire. *Altera pars* ex eodem Aristotele colligitur, qui *lib. de Interpret.* docet, quòd Oratio vera vel falsa sit, ex eo, quod res sit, vel non sit; ergo oratio significat rem. Idem evincit ratio: Nam ùt primùm vox loquentis auditur, audiens ad rem percipiendam excitatur, ùt ipsa experientia comprobatur. Adhæc *Gen. 2.* legitur, adducta fuisse animalia ad Adamum, ut ipsis nomina imponeret; ergo voces res ipsas significant.

457. *Dico 3.* Voces ùt præcisè signa sunt, *ordinariè significant immediatè, primariò, & per se res ipsas; mediatè verò secundariò, & per accidens significant mentis conceptus.* *Ratio inæ partis est,* quia auditâ præcisè voce rem ipsam cogitamus, & plerumque ad loquentis mentem non advertimus. Sic audiens vocem *Homo,* vel *Lapis* &c. hominem ipsum, vel lapidem cogitat, non autem conceptum, quem loquens, de homine vel lapide format. Accedit, quòd vox *primariò, & per se,* significet illud, quod in propositione sive mentali, sive vocali in re-cto prædicatur, & ùt *quod;* sed res, sive objectum conceptûs, non autem rei conceptus prædi-

prædicatur *ut quod*; aliàs, dum dico: *Petrus est doctus*, sensus foret: *Petrus est conceptus docti*, vel *conceptus Petri est doctus*, vel *conceptus Petri includitur in conceptu docti*, quod quàm ridiculum sit, nemo non videt; ergo voces significant primariò, & per se ipsas res. *Ratio 2dæ partis est*, quia audiens vocem loquentis tantùm mediante ratiocinio alterius conceptum cognoscit; sic enim ratiocinatur: Homines ideò loquuntur, ut conceptus similes iis, quos mente formârunt, in audientis animo generent; ergo loquens mihi v. g. de homine, hominis conceptum in mente habet. Dixi supra 1. *ut præcisè signa sunt*: Nam non nego, quòd voces, *ut symbola sunt*, sive *ut impropriè significant*, primariò, & *immediatè ipsos mentis conceptus significant*. Id ex ratione symboli colligitur, quæ in eo sita est, ut alterius loco ponatur, idèmq; præstet, quod præstaret aliud, si præsens foret; cùm igitur loquens ipsum conceptum mentis suæ audientibus immediatè præsentem sistere non possit, voces adhibet quasi sequestras, conceptuúmque suorum vicarias. Quando verò voces symbola sint, colligere poteris ex his verbis: *sentio, opinor, cogito &c.* nisi fors aliud ex circumstantiis colligere liceat. Dixi 2. *Ordinariè*, nam, quòd voces etiam *ut signa strictè talia subinde ipsos conceptus mentis immediatè significant*, constat in his propositionibus: *conceptus est operatio mentis, argumentatio est oratio unum ex alio inferens*; in quibus conceptus, & argumentatio per voces im-

media-

mediate innotescunt. Duo autem conceptus mentis hinc distinguendi sunt; primus est objectum, & res significata; alter est rei significatæ conceptus, scilicet conceptus mentis, qui primò repræsentatur.

458. *Obj.* I. Voces significant res mediantibus conceptibus; ergo semper immediate conceptus significant. *R.* N. *ant.* vel D. mediantibus conceptibus *ut quod*, tanquam objectis prius significatis N. mediantibus *ut quo*, & mediate cognitis C. *Si ais*: Arist. *lib. 1. de Interpr.* docet, voces esse signa passionum, i. e. conceptuum, ut interpretatur D. Thomas *lib. 1. de interpretatione lect. 2.* *R.* Idem & nos docemus; quamvis negemus, quòd immediate semper significant conceptus. *Si reponas*: quòd Aristoteles paulò post dicat, voces esse primò signa passionum animi. *R.* Sunt primò signa passionum animi, si *ut* signa naturalia spectentur; secus est, si illa *ut* signa ad placitum consideres. *Si objicias* textum D. Thomæ *Lib. 1. contra gentes. cap. 35. & 1. p. q. 13. a. 4.* ubi sic ait. *Sciendum, quòd significatio nominis non immediate refertur in rem; sed mediante intellectu, sunt enim voces notæ earum, quæ sunt in anima, passionum, & ipsæ conceptiones sunt rerum similitudines.* *R.* S. Thomam *loc. cit.* loqui de vocibus *ut* sunt symbola, non verò *ut* sunt signa strictè talia. Inhæret nimirum verbis Philosophi, qui *lib. 1. de Interpr. cap. 1.* voces vocat *σύμβολα τῶν παθημάτων.* i. e. symbola conceptuum. *Si urgeas.* Philosophus paulò post voces appellat *συμμετα πρώτως,*

πρῶτος, i. e. signa animi passiones primò significantia. R. Aristotelem ibi intelligere voces, ut sunt signa naturalia; sic enim habet: *At verò & sensa animi, quorum primùm verba notæ sunt, & res, quarum sensa animi, speciem gerunt, idem apud omnes valent; sed de his in libris de animo diximus; non enim ad institutum sermonem pertinent.*

459. *Reflexio I.* Quæstio hîc non procedit de particulis quibusdam, v. g. *Nisi, si, sed, Utinam, ô si, vel, et, neque, forsitan* &c. quæ probabiliùs non significant rem distinctam à cogitatione intellectûs, sed certum modum tendendi, ut ex propositionibus patet, in quibus ejusmodi particulæ adhibentur. II. Aliæ voces significant res ut existentes in intellectu, & cum statu præcisionis, v. g. *universale, genus, species* &c. quæ & rem & conceptum *tanquam objectum* immediatè significant videntur; quia significant res ut existentes in intellectu, quoad denominationes, quæ secundùm statum illis conveniunt. Aliæ significant res secundùm esse physicum, v. g. *deambulare, dormire, Petrus* &c. Huc etiam revocantur illæ voces, quæ significant genera, vel species, v. g. *Homo, Canis, Lignum* &c. An verò vel quando ejusmodi voces significant res secundùm esse physicum, & quando secundùm esse intentionale, & cum statu, hoc ex sensu, & circumstantiis intelligendum est. Sic dum dico: *Lignum ardet, Homo currit: nemo inficiabitur*, has voces *Lignum, Homo* significant res secundùm esse physicum. Econ-

Econtra verò in his propositionibus: *Homo est species, Animal est genus.* rò *Homo*, & rò *Animal* significant rem secundum statum præcisionis. Pro horum explicatione consule dicta n. 377. III. Sicut voces ore prolatae signa sunt ad placitum, ita quoque voces scriptae. Igitur dicta de vocibus ore prolatis, etiam vocibus scriptis cum proportione applicanda sunt. Dixi *cum proportione*: sicut enim voces signa sunt subordinata conceptibus, ita scripturae signa sunt subordinata vocibus; quod S. Aug. testatur *lib. 2. de ordine cap. 12.* inquit, *quia audiri verba absentium non poterant, ratio peperit literas.* Hinc scripturae saltem regulariter per se non significant res, nisi per voces. Dixi *regulariter*; certum enim esse videtur, scripturas dari non voces, sed res immediatè significantes, ut sunt notæ numeros exprimentes, item Hieroglyphica Ægyptiorum, aliique characteres symbolici, qui etiam ab ignorante scribentis linguam tenentur, ac propterea ab aliis aliter juxta suum ejusque idioma efferuntur.

ARTICULUS III.

De Nomine, & Verbo.

660. **N**Ota. Vocum species octo communiter assignantur: *Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Prepositio, Interjectio, Conjunctio.* Has inter voces *Nomen, & Verbum* primariae sunt; his enim ad exprimendos mentis nostrae conceptus potiss.